

Filmska klasična iz dvajsetih, Murnauov Poslednji mož, pelje na toaleto vse kolosejske filme z njihovo tehniko vred. (Festival Maribor)

Manj Festivala Maribor je manj Festivala Maribor

Festival Maribor. Slavno-stna otvoritev: Berlinska romanca. Filmska glasba: Poslednji mož. Komorni orkester Komične opere iz Berlina. Maribor, dvorana Union, 5. in 6. 9. 2013

ALJAŽ ZUPANČIČ

Ne dolgoletna "tradicija", ne "visoki" gostje, ne bogatenje domače "kulturne", tudi ne kakšna druga ceplatoča floskula za hvalisanje glasbenih festivalov ni razlog, zakaj bi (skorajšnjo) ekonomsko eliminacijo (letošnjega) Festivala Maribor označili za nedopustno. Nedopustna je zaradi enega samega preprostega razloga: tvorci Festivala Maribor so ljudje, ki si upajo napolniti Veliko dvorano SNG s polizanimi sponzorskimi lepotci in lepoticami in jim nato neusmiljeno servirati Cageeve štiri minute in pol tištine. Pogum je tisti, ki dela Festival Maribor nenadomestljiv, je pa hkrati verjetno tudi razlog, zakaj so se nad Festival zgrnili črni oblaki - lov na čarownice, ki še mahajo iz ledene vode ekonomskega računa, se je pač dalje zaostril.

Verjetno so neposredni krivci za razsekani festivalski proračun znani, a konec koncev so ti le agenti sprijenega duha, ki si umetnost predstavlja kot blago, ki naj "ugaja" potrošniku. Festival Maribor je svoj projekt zastavil drugače, svojemu obiskovalcu je namesto sladkorne pene dal v roke oreh, kladivo pa skril. Umetnost naj ne bi bila tista, ki "plestenjaško" piha na plastično dušo, umetnost mora biti obratno izliv, tista, ki spodbuja k osebnemu in posledično družbenemu napredku, odpira naj namreč nov prostor imaginacije in razbija stare predstode - ne predstavljam si človeka, ki bi bil pripravljen prisluhnuti Cageevi "tišini", hkrati pa bi bil naročen na Demokracijo, obratno tudi ne nekoga, ki bi po koncertu Jana Plestenjaka vzel v roke knjigo Slavoja Žižka.

Na žalost je treba ob slavnostni otvoritvi nove edicije Festivala zgornej vrstice brati anahronistično. Letošnja izvajalska substanca, orkester Komične opere iz Berlina, je s seboj prinesla note, ki enostavno ne morejo zazveneti kot epistemološki rez v kulturni milje, ki se že leta utaplja v "romantični" senilnosti abonmajskih koncertov. Izbor skladb je upravičil koncertov podnaslov "romanca", skladno temu pa se je glasilo tudi vodilo za poslušalce, prebrano s stekleničke

Coca-Cole: "udobno se namestite in UŽIVAJTE". Berlinski orkester - tokrat v komorni zasedbi - se je sicer izkazal v momentih deviško čiste zvočnosti (Schrekerjev Valček), zanosa polne galantnosti (Mendelssohn), impresivna je bila tudi široka dinamična paleta, ki je segla v komaj slišne nižine (Sibeliusov Valček). Manj je navdušila violina Gabriela Adorjána, ki nas je z Mendelssohnovim Koncertom bolj kot kaj drugega spominila na dobre stare čase Tognettijeve igre, ki je morda res šla kakšno noto več po svoje, nikakor pa ni bila tako zelo prijetno dolgočasna.

Konkretnje se je svetli preteklosti približal drugi festivalski večer. Filmska klasična iz dvajsetih, Murnauov Poslednji mož, pelje na toaleto vse kolosejske filme z njihovo tehniko vred. Če je bilo videno preprosto genialno, pa slišano, glasba Guiseppeja Beccie v novi orkestracijski podobi Detleva Glanerta, odpira vsaj nekaj dilem. Čeprav je takirka Franka Strobla pogumna, čeprav se je nemški orkester še enkrat več izkazal - kot nemški orkester, vseeno je "old-school Tom in Jerry" koncept, ki skuša sliko ikonično prevajati v glasbo, Murnauva preveč polikal. Če je nemi film pač nemi film, če nanj ni fiksirane partiture, zakaj bi vztrajali pri starci predlogi, zakaj ne bi prijevaled porabil svoje energije za

Pogum je tisti,
ki dela Festival
Maribor nenado-
mestljiv, je pa
hkrati verjetno tudi
razlog, zakaj so se
nad Festival zgrnili
črni oblaki

sokoletecimi projekti, ki smo jih sicer vajeni od ustvarjalcev Festivala Maribor. Ni dvoma, krivde ne gre pripisovati slednjim, brez kruha tudi Anton Stres blaženi ne more živeti. Vseeno pa - če si sposodimo Hölderlinove besede - tam, kjer je nevarnost, tam raste tudi rešilno. Festival Maribor in njemu sorodne duše zdaj prepoznaajo tiste, ki jih onemočajo, in z vso močjo udarijo nazaj.

S čim? Tako kot zlovešča madžarska grofica bi tudi iskani udarec potreboval svežo, neomadeževano kri, mladino, ki ni skrenila na pota frajtonarice, hkrati pa je razvila napredne družbeno-politične ideje. Takšen udarec, ki ga sestavlja umetniška nekonformnost in uporniški duh, je mogoče najti na margini, na raznih myspace in youtube profilih, Festival Maribor bi - če želi kljubovati - našel dobre zaveznike na drugem bregu Drave, tam, kjer pečejo svoj kruh, ker nočejo jesti tistega, ki jim ga vsiljuje trdnjava Europarka. Ideja, ki je, če ne drugega, dobra vsaj za pretres horizonta, upošteva tudi ekonomski vidik - mladi glasbeniki te sorte bi bili veseli že sendviča in vrčka piva, treba bi bilo le še nekaj premišljene organizacije, izobraženih selektorjev in - kaj drugega kot - poguma. Tega pa, kot vemo, Mariborčanom ne manjka.

novo zvočno preobleko, ki bi iz kuriozitet starih časov naredila ostro umeštino sodobnosti.

Pogled v prihodnje festivalske dni prinaša še nekaj zanimivosti (na primer koncert avtorskih skladb mlaudega jazzista Sama Šalamona), a se te seveda nikakor ne morejo meriti z vi-

razvojno priložnostjo resno. V njem so predlagali ustanovitelju in vsem načrtovalcem razvoja v RS, da s svojo dejavnostjo omogočijo, da bo Maribor 2012 - EPK prerasel v pomemben dejavnik razvoja Vzhodne kohezijske regije. EU je namreč začela uresničevati okvirni program Kreativna Evropa, ki ga vodita DGEC in EACA, ter bo zanj do leta 2020 namenila 1,6 milijarde evrov.

Izkusnje z EPK so idealno izhodišče za vključitev v ta program, saj se je v okviru projekta vzpostavila homogena ekipa strokovnjakov, tako s programskega kot tudi z organizacijskega področja. Žal za ustanovitelja načrt ni bil upoštevanja vreden, šel je po zanj najlažji poti, zavod je poslal v likvidacijo, ne da bi o tej temi resno sprejel ustrezne akte, v katerih bi opredelil, ali je misil s kulturo kot svojo

govoril s partnerskimi občinami in kulturnimi aktterji.

V sedanji Evropi se uspešnost meri z razvojem. Večina držav se je zato organizirala tako, da imajo na nivoju države vsaj vojsko, policijo in zunanje zadeve, razvoj, posebno gospodarski, pa je dodeljen regijam ali deželam. S tako politiko EU skrbno sprembla razvoj regij in neuspešnim, četudi živjo v bogati državi, pomaga s sredstvi za razvojne projekte. Maribor je sedež Vzhodne kohezijske regije, vendar samo v vlogi točke za zbiranje statističnih podatkov. S projektom Maribor 2012 - EPK je vzhodna Slovenija dokazala, da ima dovolj odprtosti in lastnega kreativnega potenciala za samozavesten položaj v državi in Evropi. Ne gre zgolj za to, da obstajajo števil-

ni projekti, ki imajo izrazit potencial za prihodnost, gre bolj za sunek v smeri sprememb razmišljanja tako pri snovanju kot pri izvedbi kreativnih idej. Če bi v tej smeri nadaljevali, bi bil možen globlji in obsežnejši premik. Zato je Maribor na prelomni točki. Mora uveljaviti kreativnost in inovativnost kot svoji prednosti, to bo omogočilo Vzhodni kohezijski regiji pristop k evropskim sredstvom.

Če pustimo vnemar dejstvo, da je država slabu vodila razvoj vzhodne regije, in če Maribor nima hotenja po vodenju in povezovanju razvojne regije, tedaj bo to vlogo pač moral prevzeti druga mestna občina v tej regiji, na primer Ptuj ali Celje.

Politično je neodgovorno, da praje, ki je stal več deset milijonov, ne

bi imel nadaljevanja. Če tega ne bo, se bomo vrnili leta nazaj in iluzija je, da je mogoče kvalitetno nadaljevati zgolj z občinskim denarjem.

Želja po uspehu je mogoča zgolj z višjo kvaliteto, zato je potreben strateški dokument, ki ga bo predlagal nov župan z upoštevanjem jasne volje vodilnih ljudi s področja kulture. Še je čas, da nam novi župan prinese pozitivno energijo, ne pa da z nekulturimi načini komuniciranja izniciuje uspešen projekt.

Javno pranje umazanega perila ne vodi v napredek, pač pa v stagnacijo procesa in iskanje iveri in bruna iz pridige bosonogega filozofa iz Nazareta.

Andrej Brvar, Rudi Moge,
Tomaž Šalamun